תורה אור

לא פגעו בו קנאין מהו? אנשיה רב לגמריה, מלאכי ב אקריוהו לרב כהנא בחלמיה °בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר" אתא א"ל הכי אקריון, אדכריה רב לגמריה: בגדה יהודה זו עבודת כוכבים ירמיה ג וכן הוא אומר °[כן] בגדתם בי בית ישראל נאום ה' ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים ויקרא יח זה משכב זכור וכן הוא אומר °ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה היא" כי חלל יהודה קדש ה'" זו זונה וכן הוא אומר דברים כג °לא (*יהיה קדש) ובעל בת אל נכר זה הבא על הכותית *וכתיב בתריה מלאכי ב °יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה (*מאלהי) יעקב ומגיש מנחה לה' צבאות" *אם ת"ח הוא לא יהיה לו ער בחכמים ועונה בתלמידים אם כהן הוא לא יהיה לו בן מגיש מנחה לה' צבאות א"ר חייא בר אבויה כל הבא על הכותית כאילו מתחתן בעבודת כוכבים דכתיב "ובעל בת אל נכר" וכי בת יש לו לאל נכר, אלא זה הבא על הכותית *וא"ר חייא בר אבויה כתוב על גלגלתו של יהויקים "זאת ועוד אחרת" זקינו דרבי פרידא אשכח ההוא גולגלתא דהות שדיא בשערי ירושלים והוה כתוב עילויה "זאת ועוד אחרת", קברה והדר נבוג, קברה והדר נבוג, אמר האי גולגלתא של יהויקים דכתיב ביה ירמיה כב °קבורת חמור יקבר סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלים" אמר: "מלכא הוא ולאו אורח ארעא לבזויי", שקלה כרכה בשיראי ואותביה בסיפטא, אתאי דביתהו חזיתה, נפקת, אמרה להו לשיבבתהא, אמרי לה "האי דאיתתא קמייתא היא דלא קא מנשי לה" שגרתא לתנורא וקלתה, כי אתא אמר: היינו דכתיב עילויה "זאת ועוד אחרת". *כי אתא רב דימי אמר בית דינו של חשמונאי גזרו: הבא על הכותית חייב עליה משום נשג"א כי אתא רבין אמר משום נשג"ז: נדה שפחה גויה זונה אבל *משום אישות לית להו, ואידך *נשייהו ודאי לא מיפקרי. א"ר חסדא הבא לימלך אין מורין לו, איתמר נמי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הבא לימלך אין מורין לו ולא עוד אלא שאם פירש זמרי והרגו פנחס, נהרג עליו, נהפך זמרי והרגו לפנחס אין נהרג עליו, שהרי רודף הוא. במדבר כה °ויאמר משה אל שופטי ישראל וגו'", הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא אמרו לו הן דנין דיני נפשות ואתה יושב ושותק, מה עשה, עמד וקיבץ כ"ד אלף מישראל והלך אצל כזבי, אמר לה השמיעי לי, אמרה לו "בת מלך אני וכן צוה לי אבי לא תשמעי אלא לגדול שבהם" אמר לה אף הוא נשיא שבט הוא ולא עוד אלא שהוא גדול ממנו: שהוא שני לבטן והוא שלישי לבטן, תפשה בבלוריתה והביאה אצל משה, אמר לו "בן עמרם זו אסורה או מותרת, ואם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך", נתעלמה ממנו הלכה, געו כולם בבכיה והיינו דכתיב °והמה בוכים פתח אהל מועד" וכתיב °וירא פנחס בן אלעזר" מה ראה? אמר רב *ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו: "אחי אבי אבא: לא כך לימדתני ברדתך מהר סיני *הבועל את כותית קנאין פוגעין בו": אמר לו "*קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא" ושמואל אמר ראה *שאין °חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה'" כל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב. ר' יצחק אמר ר"א ראה שבא מלאך והשחית בעם *ויקם מתוך העדה ויקח רומח בידו" מיכן שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש, שלף שננה והניחה באונקלו והיה נשען

נשען

לא פגעו בו קנאין מהו · מה עונש בדבר : **אנשייה רב לגמריה** · שכח מה שגמר מרבו בדבר זה ולא ידע להשיבו : **וכן הוא אומר ואת זכר וגו'** · סיפיה דקרא תועבה היא : **זונה** · מופקרת ואפי' ישראלית : **קדש** · מפקיר קדושתו והולך לרדוף זונות קדשה מחללת קדושתה וכן קדש מחלל קדושתו : **כתוב על גלגלתו של יהויקים** · משום ר' חייא בר אבויה נקט לה : **זאת ועוד אחרת** · נקמה נעשית בה כבר ועוד אחרת תעשה בה : **זקינו דר' פרידא** · הוא ר' חייא בר אבויה והכי אמרי' בחלק : **נבוג** · בלבלה ויצאה מקבורתה : **קבורת חמור** · מושלך ברחובות : **בסיפטא** · ארגז : **לשיבבתהא** · לשכנותיה : **דלא קא מנשי לה** · אינה נשכחת מלבו : **שגרתה לתנורא** · הסיקה את התנור : **חייב עליה** · כלומר נענש בה משום כל אלו : **נדה** · אע"פ שדם כותית = כדם בהמה, מכל מקום מיאוס וחילול לקדושת השם הוא : **שפחה** · שהיא כשפחה אצלו שכנסת ישראל גבירה נקראת : **עובדת כוכבים** · "לא תתחתן בם כי יסיר וגו'" כל המסירות את הלב במשמע, ומיהו 'לאו' דלא תתחתן" ליכא דאורייתא לדרך חתנות' משמע ובית דינו של חשמונאי גזרו דלפרוש מינה משום כל הני : **זונה** · ולאו ממש, דקדושין לית להו, ומיהו לא"א דמיא וחייב לפרוש הימנה שלא יהא רגיל באשת איש : **אבל אישות אין להם** (א) · שכתם כותית מופקרת ואינה מיוחדת לבעלה ולא דמיא לא"א : **אמר רב חסדא** · קנאי הבא לימלך בבית דין ובשעת מעשה אם יפגע בו אין מורים לו שלא נאמרה אלא למקנא מעצמו ואינו נמלך : **ולא עוד אלא שאם פירש זמרי** · מן האשה והרגו פנחס אחר כן נהרג עליו שלא נאמרה הלכה זו אלא בשעת מעשה : **זמרי** · הוא שלומיאל : **נשיא שבט** · שמעון כדלקמן : **שמעון** · שני לבטן לוי שלישי לבטן : **בת יתרו מי התירה לך** · משה קודם מתן תורה נשא וכשנתנה תורה כולן בני נח היו ונכנסו לכלל מצות והיא עמהם וגרים רבים של ערב רב : **ונתעלמה ממנו הלכה** · שנאמר לו בסיני הבועל כותית וכו' : **אחי אבי אבא** · היינו משה שהיה אחי אבי אביו אהרן : **פרוונקא** · שליח : **שמואל אמר מאי וירא ראה שאין חכמה** · כלומר נזכר פסוק "אין חכמה ואין תבונה נגד ה'" = שכל מקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב, לפיכך הורה פנחס הלכה בפני רבו ולא המתין ליטול רשות ממשה שלא יראו הרואים וילמדו להתיר את כותית : **ויקם ויקח** · מכלל דעד השתא לאו בידו הוה : **העדה** · סנהדרין שהיו יושבים ודנין דכתיב "קח את כל ראשי" ואמרי' בפר' ד' (לעיל לה·) חלק להם בתי דינין לדונם דיני נפשות על עון פעור : **שלף שננה** · שלף הברזל שבראש העץ של רומח : **אונקלי** · מלבוש :

נשען

נשג"ז. זונה לא הוי כהן : **ואידך** נשייהו לא מפקרי · ולא מחייבי משום זונה הקשה ה"ר משה מפונטויז"א מהא דאמר פרק הבא על יבמתו (יבמות סא: ושם) אין זונה אלא גיורת ומשוחררת וכ"ש כותית וי"ל דכיון דכתיב זונה לא יקח לא מחייב משום זונה אלא אם כן יש בה ליקוחין כגון גיורת דתפסי קידושי אבל כותית לא ועוד משמע קרא דאיירי בההיא דשריא לישראל ואסירה לכהן לאפוקי כותית דאסורה לתרווייהו ומיהו קשה דבפרק כל האסורין (תמורה כט. ושם) קאמר רבא בכהן הבא על כותית לוקה עליה משום זונה מדאורייתא ודוחק הוא לאוקמי שמעתא דהכא כאביי ועוד קשה דבפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עח·) פליגי רבי יהודה ורבי יוסי ור"ש בגיורת לכהן ואפי' לרבי שמעון לא שרי אלא בנתגיירה פחותה מבת שלש שנזרעו בתוליה בישראל אבל כותית לא ונראה לפרש דהך שמעתא במשומרת שלא נבעלה ואפילו אינה משומרת לא לקי מדאורייתא מספיקא אבל ודאי בעולה לוקה מדאורייתא כרבא בתמורה וההיא דקדושין אע"ג דמדאורייתא אסורה לאו משום זונה מיתסרא אלא גזירת הכתוב וכן משמע בירושלמי פרק בתרא דקידושין דא"ר יעקב בר אידי בשם רבי יהושע בן לוי מעשה במשפחה בדרום שהיו קורין עליה ערעור ושלח רבי את ר' רומנוס לבודקה ומצא שנתגיירה זקנתה פחותה מבת ג' שנים ויום אחד והכשירה רבי לכהונה רב הושעיא אמר כרבי שמעון הכשירה א"ר זעירא דברי הכל הוא דא"ר זעירא בשם רב אדא בר אחוה ר' יודן מטו בה בשם רב ר' אבהו בשם ר' יוחנן ולד בוגרת כשר שהיא בלא תעשה ובא מכח עשה והוא אשה בבתוליה יקח ולא בוגרת כל לא תעשה הבא מכח עשה עשה הוא ודכוותיה כי אם בתולה מעמיו ולא גיורת כל לא תעשה הבא מכלל עשה עשה משמע מהתם בההיא דליכא מלקות והוצרכו חכמים לגזור כדי לחייבו מלקות ומיהו סוגיא דידן משמע דעובדא דירושל' משום זונה דמייתי לה בפ' הבא על יבמתו *ובעי למפשט מינה דהלכה כר"ש ודחי שאני התם הואיל ואינסב אינסב דהא רב ורבי יוחנן דאמרי בוגרת ומוכת עץ לא ישא ואם נשא נשוי ומסיק בשלמא התם כופה להיות בעולה תחתיו הכא סופה להיות זונה תחתיו וצ"ל זונה לאו דווקא :

היולק

סג א מיי' פי"ב מהל' איסורי ביאה הל"ו סמג לאוין קיב טוש"ע אה"ע סימן טז סעיף ב:

סד ב ג מיי' שם טור שו"ע שם:

סה ד מיי' שם הלכה ב וסמג שם טור שו"ע שם סעיף א:

סו ה ו מיי' שם הלכה ח וסמג שם טור שו"ע חו"מ סימן תכה סעיף ד בהגה:

סז ז מיי' פ"ה מהלכות ת"ת הלכה ג סמג עשין ז טור שו"ע יו"ד סימן רמב סעיף יא:

[נ"ל תהיה קדשה מבנות ישראל וכ"א בשאלתות]

[נ"ל מאהלי]

שבת נה: ע"ש

[לקמן קד: ע"ש]

ע"ז לו:

[עי' תוס' ע"ז לו: ד"ה משום]

שם

[לעיל פא:]

ע"ז לו:

ב"מ סג: לקמן ק.

עירובין סג. שבועות ל:

[מכות יג:]

שם

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל אישות. נ"ב עי' לעיל בפרק ד' מיתות סוף דף נ"ב בתוספות:

[דף ס:]

[חולין יג:]

[פסחים סו.]

[מגלה לא ועי' פירש"י דהכא ד"ה שמואל אמר כו' נזכר פסוק אין חכמה וכו' ודע שהכרח לומר כן כמ"ש תוס' גיטין סח. ד"ה וכתיב זאת כו']

מבנה

△ מאמרות של ר' חייא בר אבויה

נושא

מיזה - גולגלתו של יהויקים - כתוב עליו "זאת ועוד אחרת"

נושא / מבנה

נושא

הבועל ארמית קנאין פוגעין בו - מעשה פנחס

מבנה

◇ פירוש טועם לפסוק "וירא פנחס בן אלעזר"